

Ruđer Bošković – prigodna marka njemu u čast danas 13. rujna

Ruđer Josip Bošković, hrvatski matematičar, astronom, geodet, fizičar i filozof, se smatra jednim od najobrazovanijih ljudi svojega vremena. Rođen 18. svibnja 1711. godine u Dubrovniku, kao sedmo dijete majke Pave, iz bogate trgovačke obitelji Bettera (poznati hrvatski religijski pjesnik Bare Bettera Ruđerov je djed), i oca Nikole Boškovića, trgovca porijeklom iz Orahovog Dola, Ruđer je osnovno obrazovanje stekao u Dubrovniku, a onda kao 15-godišnjak odlazi u Rim, gdje stupa u isusovački Collegium Romanum. Po završenom studiju filozofije, a onda i teologije, Ruđer se zareduje za svećenika i stupa u isusovački red. Vrlo skoro, 1740. godine, postaje profesor matematike. Kao matematičar, bavi se beskonačno malim veličinama, logaritmima negativnih brojeva, trigonometrijom, a prvi izvodi četiri osnovne diferencijalne jednadžbe sferne trigonometrije. Među prvim je matematičarima koji se bavi neeuclidskom geometrijom, te predlaže geometriju s tri i više prostornih i jednom vremenskom veličinom.

Kao astronom, vjerojatno je prvi koji postavlja osnove kasnije Einsteineve teorije relativnosti: kao i Einstein. Kao geodet Bošković 1741. godine iznosi teoriju o geoidu kao obliku Zemlje. Prvi obraća pažnju na skretanje vertikalna, što je po njemu posljedica nejednolike raspodjele masa na površini Zemlje. 1750. godine izvodi mjerenje meridijanskog luka između Rima i Riminija. Kao optičar, Bošković se bavi skretanjem svjetlosne zrake pri prolazu kroz različite medije, a uvodi optičke instrumente: prizmu s promjenjivim kutom i kružni mikrometar. Kao fizičar, 1758. godine iznosi teoriju da je sve kretanje i materija. Po Boškoviću, materija je sastavljena od istih čimbenika, samo je različiti zakoni čine različitim. Bohrov model atoma direktan je potomak Boškovićevog modela atoma. Bošković atom svodi na središnju točku oko koje se

šire oblaci privlačno-odbojnih sila, tzv. Boškovićevo polje. Porijeklom dubrovčanin, bavi se i diplomacijom: odlazi u London da bi ublažio sumnje Velike Britanije da Dubrovnik pruža usluge Francuskoj te time krši svoju zajamčenu neutralnost.

Kao znanstvenik i inženjer, na zahtjev pape Benedikta XIV radi planove za popravak apsida i kupola crkve Sv. Petra u Rimu, a radi i na isušivanju močvara u Italiji.

Ruđer Bošković je umro 13. veljače 1787. godine u Milanu, gdje je i pokopan u crkvi Sv. Maria Podone. Boškovićev doprinos u raznim disciplinama znanosti prepoznat je i u moderno doba: po njemu ime nosi Institut za znanstvena istraživanja na području atomske fizike u Zagrebu, a po njemu je imenovan i jedan krater na Mjesecu.

Stoga ne čudi da je u godini kada se obilježava 300. obljetnica rođenja Ruđera Boškovića dogovoreno zajed-

ničko izdanje poštanskih maraka Vatikana i Hrvatske s motivom Ruđera Boškovića i kupole crkve Sv. Petra u Rimu. Zajedničko izdanje predstavljaju dvije poštanske marke, svaka izdana u drugoj državi, sa sličnim, no najčešće potpuno istim, likovnim motivom. Vrlo često se dogodi da se obje marke tiskaju u istoj štampariji, no u ovom slučaju to se nije dogodilo: Tiskara Zrinski Čakovec tiskala je hrvatsku marku, nažalost ne i vatikansku, koju je tiskala tiskara Printex sa Malte. Kao je to uobičajeno, zajedničko izdanje se pušta u promet istog dana, tako da se poštanska marka posvećena Ruđeru Boškoviću upravo danas, 13. rujna 2011., pušta u promet i u Hrvatskoj i u Vatikanu.

No, ovo nisu prve poštanske marke koje obilježavaju 300. obljetnicu rođenja Ruđera Boškovića: HP Mostar, poštanska administracija HZ HB, je 18. svibnja 2011., točno na 300. obljetnicu rođenja, izdala poštansku marku u čast Ruđeru Boškoviću.

